

Programcensorens årsrapport for 2010 for bachelorprogrammet i sammenliknende politikk

Svend-Erik Skaaning

Lektor i statskundskab, Aarhus Universitet

**Programcensor ved Det samfunnvitenskapelige Fakultet, Universitetet i Bergen, for
bachelorprogrammet i Sammenliknende Politikk (våren 2010-høsten 2013).**

Som programcensor er det mit hverv at kommentere på forskellige aspekter ved bacheloruddannelsen i sammenliknende politik. I denne rapport, som er min første som programcensor, er jeg blevet bedt om særligt at se på helheden og balancen i bachelorprogrammet og danne mig et hovedindtryk af dette.

Rapporten er baseret på det tilsendte materiale om uddannelsen opbygning, indhold mm., som jeg har fået tilsendt, samt et møde med institutledelsen, fagansvarlige og studenterrepræsentanter på SAMPOL den 1. oktober, 2010. Jeg har bestræbt mig på at supplere mine kritiske vurderinger med konkrete forslag til justering, som kan fungere som inspiration til diskussionsoplæg, ligesom dele af dem allerede har gjort i forbindelse med et stabsseminar i oktober.

Kommentarerne og forslagene bygger hovedsageligt på to grundlæggende præmisser, der begge har deres ophav i evidensbaseret læringsteori for universitetsuddannelser (se bl.a. John Biggs – *Teaching for Quality Learning at University*):

For det første bør en uddannelse være kendetegnet ved sammenhæng mellem kursusudbuddene og en gradvis stigning i sværhedsgraden, så forløbet bliver karakteriseret ved akkumulation af viden og emner og faglig progression. Hvis uddannelsen er struktureret på denne måde, fordrer den i højere grad fordybelse, udfordring og helt generelt effektiv indlæring, end hvis de studerende gennemgår korte ukoordinerede forløb, hvor man begynder 'fra bunden' hver gang.

For det andet sikres de studerendes motivation og indlæring bedst gennem alignment, dvs. at de undervisningsansvarlige 1) bevidst opstiller klart specificerede mål for kurserne, 2) tilpasser undervisningen med henblik på opnåelse af målene (typisk gennem aktive snarere end passive læringsprocesser, dvs. learning-by-doing), og 3) anvendelse af bedømmelseskriterier og eksamensmetoder, som harmonerer med målene.

Ressourcerne i form af penge og mandskab er naturligvis ikke ubegrænsede, hvilket der naturligvis vil blive taget højde for i betragtningerne.

Rapporten er inddelt i tre hoveddele. Den første fokuserer på SAMPOL 100, SAMPOL 110 og SAMPOL 115. Den næste angår SAMPOL 250 og SAMPOL 212, 213, 215 eller 220, mens den

tredje del kort diskuterer MET 102. Slutteligt præsenterer jeg en række kommentarer til muligheden for praktikophold i forbindelse med bacheloruddannelsen.

SAMPOL 100, SAMPOL 110 og SAMPOL 115

Fagene SAMPOL 100, SAMPOL 110 og SAMPOL 115 udgør alle gode komponenter i bacheloruddannelsen. Det samlede indhold dækker de væsentligste emner inden for komparativ politik og pensumniveauet – både omfang og sværhedsgrad – vurderes at være passende.

SAMPOL 100 er for nuværende ikke en obligatorisk del. Men når man tager i betragtning, at langt størsteparten af de studerende følger dette fag alligevel, virker det oplagt at gøre faget til en fast bestanddel. Det vil også være en naturlig løsning, hvis man vil integrere de forskellige fag bedre.

I øjeblikket står fagene forholdsvis løsrevet i forhold til hinanden. Det er mit indtryk, at der ikke foregår så meget koordinering imellem de tre ovennævnte fag trods deres åbenlyse indholdsmæssige sammenknytning. Det medfører, at der er en betydelig risiko for overlap og/eller manglende faglig progression i undervisningen i sammenlignende politikk.

Får at råde bod på dette (potentielle) problem kan man både med hensyn til betegnelser, form og indhold skabe en større sammenhæng mellem de enkelte komponenter. En mulighed er at kalde fagene for sammenlignende politik 1, 2 og 3, dvs. at 100 bliver sammenlignende politik 1, mens SAMPOL 110 bliver til sammenlignende politik 2, og SAMPOL 115 får navnet sammenlignende politik 3. Hermed vil både undervisere og studerende i højere grad opfatte fagene som at ligge direkte i forlængelse af hinanden, hvilket naturligvis bør følges op af en institutionaliseret koordinering af fagenes indhold (temaer) og pensum.

Hvad formen angår, vil det af ressourcemæssige grunde sandsynligvis blive en kombination af forelæsninger og seminarundervisning. Det er vigtigt, at forelæsninger på alle forløbene har et generelt præg og ikke i så høj grad afspejler undervisernes specialiseringer (specielt hvis der er tale om 'nicheforskning'). Endvidere virker det også formålstjenligt, at de enkelte fag ikke varetages af mange undervisere, da det mindsker muligheden for et sammenhængende og opbyggende forløb.

Til gengæld kan man overveje, om man ikke – i det mindste et par gange i alle fagene – kan gøre brug af særlige eksperter blandt de ansatte (ph.d.-studerende og derover) i seminarundervisningen,

som kunne få et mere 'case-orienteret' præg, hvor teorierne fra forelæsning afprøves med brug af empirisk materiale (eksempelvis: harmonerer klassisk partiteori med realiteterne i Norge og Malawi? Har præsidentialisme hæmmet demokratisk konsolidering i Latinamerika? Hvilken type velfærdsstat har man i Holland og Sverige, og hvordan har de udviklet sig?) Også i de tilfælde, hvor seminarundervisningen forstås af studenterundervisere, virker det som bedst måde at sikre en kobling mellem forelæsning og seminarundervisning. På den måde sikres det, at 1) direkte gentagelse undgås, så seminarundervisning får en mere selvstændig berettigelse, og 2) de studerende oplæres i aktiv kombination af teorier og (forskellige typer af) empiri, hvilket kommer dem til gode i eksamenssituationen, ved senere opgaveskrivning og sandsynligvis også ude på arbejdsmarkedet.

I øjeblikket får seminarundervisningen generelt dårlige evalueringer, hvilket en reform kunne være med til at råde bod på. Seminarundervisningen skal tages seriøst af alle, dvs. både de studerende, studenterundviserne og de fastansatte undervisere. Ud over det ovenstående forslag kan det fremmes, hvis undviserne har hyppige koordineringsmøder med studenterundviserne (gerne før hver gang), studenterundviserne opfordres til at følge forelæsningerne, studenterundvisernes evalueringer har konsekvenser, og der lægges op til seminarundvisningens indhold på forelæsninger. Flere af disse ting gøres nok allerede i et vist omfang, men det er vigtigt, at det gøres af alle og forholdsvis konsistent på tværs af fagene, hvis seminarundvisningen skal fungere bedre.

Derudover er det ikke formålstjenligt at lade alle forløbene afslutte med den samme eksamensform (skoleeksamen). Alternativer såsom bunden ugeeksamen, mundtlig eksamen (mest oplagt til SAMPOL 100) og f.eks. tre korte essays i løbet af semestret (mest oplagt til SAMPOL 110) kan indgå i overvejelserne, der skal sikre en større variation. Dermed vil resultaterne samlet i mindre grad afspejle, at de studerende behersker (eller ikke behersker) én bestemt vurderingsmetode, som måske tilmed ikke er i overensstemmelse med de formidlingskompetencer, der kræves af aftagerne.

Slutteligt er det også oplagt at sammentænke indholdet af de tre fag mere, end det gøres i dag. En oplagt mulighed består i, at den første del af sammenlignende politik 1 giver en generel, men kort præsentation af (introduktion til) alle de overordnede temaer, som berøres i sammenlignende politik 2 og 3. Derudover virker det fint med den efterfølgende gennemgang af konkrete politiske systemer, specielt hvis præsentationen af de enkelte lande struktureres med udgangspunkt i de samme temaer.

SAMPOL 115 handler om demokrati og demokratisering, som dermed har en central og privilegeret position i forhold til de andre temaer, som knytter sig til blok 1 til 4 i SAMPOL 110. En mere ligelig fordeling (ECTS-mæssigt) kunne sikres ved at slå den nuværende blok 3 (eller store dele af den) sammen med SAMPOL 115 og dermed frigive lidt mere plads til blok 1, 2 og 4. Det giver god mening, da deltagelse, rettigheder og indflydelse er kernekomponenter i debatter om demokrati og demokratisering – og vice versa.

En anden mulighed består i ikke at foretage en opdeling på baggrund af temaer, men i stedet basere den på sondringen mellem ilande (OECD) og ulande. Endelig er det også en mulighed, at blok fire (fordeling, udvikling og globalisering) kunne udgøre sammenlignende politik 3 i stedet for demokrati og demokratisering.

SAMPOL 250 og SAMPOL 212, 213, 215 eller 220

Det nuværende 4. semester består i øjeblikket af et valgfrit fag og udarbejdelsen af en bacheloropgave. Jeg kunne forstå, at det er på tale at flytte bacheloropgaven til 6. semester, hvilket er en idé, som jeg bifalder. Det virker naturligt, at de studerende får et solidt fagligt grundlag og stifter bekendtskab med mere specialiserede forløb, før de sættes til at udarbejde en selvstændig opgave af større omfang.

Som bacheloropgaven fungerer i dag, lader der til at være en del koordineringsarbejde i forbindelse med udpegningen af vejledere. Desuden er mange studerende frustrerede over for lidt direkte kontakt med fastansatte undervisere og for lidt og for sen vejledning. Endelig føler mange, at de ikke er nok inde i andre områder end demokratisering til at skrive en selvstændig opgave – og de er (meget forståeligt på 4. semester) betænkelige over for den store udfordring med selv at finde et opgaveområde, opstille en selvstændig problemstilling og sætte sig ind i litteraturen om relevante teorier og metoder.

Ved at knytte det valgfrie fag mere direkte med bacheloropgaven (eller udbyde selvstændige bachelorfag) ville man opnå en række fordele. For det første ville det blive fastlagt, at den studerende skal skrive opgave inden for det valgfrie fags område (bredt forstået) og have fagets underviser som vejleder, hvilket minimerer koordineringsomfanget. For det andet vil der opstå et tættere forhold mellem den studerende og underviseren, der mødes hver uge til undervisning

foruden den individuelle vejledning. For det tredje præsenteres den studerende for relevant teori, empiri og metodiske overvejelse knyttet til emnet. Særligt i lyset af, at meget få studerende siger, at de direkte gør brug af de metodiske færdigheder, som de har lært i det foregående semester, skal man huske, at faget også får en obligatorisk metodisk dimension.

For det fjerde vil der være større chance for, at de studerende diskuterer opgaverne med hinanden i alle faser af processen. Endelig bliver der mulighed for en væsentlig specialisering, hvilket kan være en fordel i en tid, hvor udbud som Latinamerikastudier, USA-studier osv. nedlægges.

Med henblik på at sikre a) aktiv deltagelse, b) kendskab til omfattende dele af emnet og c) mulighed for, at ikke-sampol'ere kan følge faget, kan man have en selvstændig eksamen relateret til undervisningen (15 ECTS), mens bacheloropgaven naturligvis vægtes som før.

MET 102

Faget samfunnsvitenskapelig metode er et vigtigt redskabsfag. Overordnet set virker det som et veltilrettelagt forløb, hvor de behandlede emner samt pensums omfang og sværhedsgrad er passende. Specielt positivt er det, at forelæsninger kombineres med praktiske øvelser i seminarundervisningen, og at der skal afleveres fire opgaver i løbet af semesteret.

Placeringen af et metodeforløb er altid vanskelig. På den ene side er det godt, hvis det ligger så tidligt som muligt, fordi det giver de andre fag mulighed for at anvende tekster, der eksplicit anvender de introducerede metoder. På den anden side er det godt for metodeundervisningen, hvis de studerende allerede har stiftet bekendtskab med forskellige former for teori og empiri, som kan gøre metodeundervisningen mindre abstrakt. Den øjeblikkelige placering på tredje semester virker som en fornuftig 'mellemløsning'.

I øjeblikket varetages undervisningen i MET 102 af sosiologi, sammenliknende politikk og administrasjon og organisasjonsvitenskap i fællesskab. Det kan der være gode grunde til, eksempelvis et ønske om større integration mellem disciplinerne og stordriftsfordele. Det indebærer imidlertid to potentielle problemer. For det første vil der højst sandsynligt være flere koordineringsproblemer mht. indhold og afvikling af undervisningen, når flere personer fra forskellige institutter er involveret. Generelt er det en fordel, hvis undervisningen på et

bachelorprogram hovedsageligt varetages af egne undervisere, da man derigennem understøtter, at indholdet er direkte relevant, og at underviserens ansvarsfølelse ('forpligtethed') er høj.

For det andet er det ikke en selvfølge, at de forskellige elementer i faget bør vægtes lige højt i de forskellige discipliner. Eksempelvis vil sampol-studerende have et større behov for at blive undervist i sammenligninger på landeniveau (både hvad angår metoder og empiriske eksempler), mens organisations-studerende typisk vil have mere brug for indsigt i bestemte kvalitative tilgange.

Som en sidste kommentar til metodeforløbet vil jeg gerne påpege, at eksamensformen (skoleeksamen) ikke virker passende, når man tænker på, hvad læringsmålet er. Her virker meget mere oplagt enten at have en form for 'mappe-aflevering' (måske gennem karaktergivning af de fire små projekter, som allerede skal afleveres) og/eller en ugeeksamen, som både har en kvalitativ og en kvantitativ del, hvor spørgsmålene er forholdsvis brede, så besvarelserne både kompetence og selvstændighed og ikke bliver identiske på tværs af årgangen.

SAMPOL 113 (Praksis i sammenliknende politik)

Det er en rigtig god idé at give de studerende mulighed for at komme i praktik i løbet af deres studium. Det kan diskuteres, om det måske er bedst at vente til overbygningens, men da et af formålene tilsyneladende er at gøre bachelorer mere attraktive for arbejdsmarkedet, virker det oplagt allerede at give muligheden på et tidligt tidspunkt.

Baseret på evalueringerne lader pilotprojektet til at være en succes både for de studerende og virksomhederne/organisationerne, som der følges op på. Al begyndelse er naturligvis vanskelig og de studerende såvel som mulige praktiksteder skal være opmærksomme på muligheden, hvilket kræver en del indledende oplysningsarbejde. Det virker dog som om, at der i øjeblikket bruges vældig ressourcer på ordningen i form af informationsmøder, vejledning, besøg mm. Jeg er ikke sikker på, at alle disse foranstaltninger er nødvendige for at få ordningen til at fungere. På lidt længere sigt er det i hvert fald oplagt, at ordningen gøres mere simpel, så de studerende bl.a. selv finder praktikpladser (gerne med hjælp fra studievejledningen), som ikke nødvendigvis skal fremgå af en liste i forvejen.

Derudover vil jeg anbefale, at de studerende kun er forpligtet til at udarbejde en praktikrapport, hvori de beskriver organisationens/virksomhedens opbygning og virke, redegør for egne arbejdsopgaver, reflekterer over, hvad de har lært, hvad de kunne bruge fra studiet og vedlægger eksempler på det arbejde, som de har foretaget (rapporter, pressemeddelelser mm.). Hvis de har arbejdet et vist antal timer, burde den praktiske erfaring være nok til at optjene 20 ECTS.

For ikke at komme bagud i studieforløbet kan den studerende så følge et fag ved siden af, som der er mulighed for nu. Men med henblik på at åbne op for flere praktiksteder – også udenlands – kunne det også være en mulighed, at de studerende skriver en opgave (10 ECTS), som relaterer sig til praktikken, men som ikke nødvendigvis er en slags 'udredningsarbejde' for organisationen/virksomheden. Opgaven skal således have præg af en klassisk selvstændigt paper, der anvender samfundsvidenskabelig teori, empiri og metode til at besvare en problemstilling, som på en eller anden måde knytter sig til praktikpladsen (jeg er f.eks. vejleder for en studerende, som er i praktik hos Amnesty International i Århus, som vil skrive en opgave om kvaliteten af menneskerettighedsrapporter fra Amnesty International, Human Rights Watch og Freedom House, mens en anden af mine praktikanter, som var på den danske ambassade i Letland, skrev om EU-medlemskabets betydning for det russiske mindretals rettigheder). Denne type opgave kræver vejledning fra en underviser. Underviseren (instituttets kontaktperson) kan i forbindelse med det andet forløb nøjes med indledningsvis at godkende praktikkens faglige relevans og niveau og slutteligt godkende indholdet af rapporten, hvilket skal gøres uanset, om den studerende skriver en selvstændig opgave eller ej.

Som inspiration til, hvordan man kan opbygge praktikordninger, har jeg fundet links til de praktikpjecer, som er udarbejdet af studievejledning på statskundskabsinstitutterne i henholdsvis Århus og København:

http://ps.au.dk/fileadmin/site_files/filer_statskundskab/Dokumenter/Uddannelse/Studievejledning/Informationspjecer/praktikpjece_synkro.pdf

http://polsci.ku.dk/studievejledningen/bilag/praktikpjecemarts2009.pdf/projektkpjece_juni_2009.pdf/

Sammenfatning

I det de ovenstående kommentarer til bachelorprogrammet i sammenlignende politik præsenterede jeg en række forslag til opbygningen af bachelorstudiet i sammenlignende politik. Disse overvejelser er sammenfattet i dette notat. Den ene væsentlige anbefaling består i, at SAMPOL 100, SAMPOL 110 og SAMPOL 115 sammentænkes bedre, så fagene på den ene side ikke overlapper hinanden for meget og på den anden side i højere grad bygger på hinanden, så der sikres en faglig progression.

Den anden hovedanbefaling går ud på, at SAMPOL 250 og SAMPOL 212, 213, 215 eller 220 integreres mere, så der bliver tale om bachelorseminarer, hvor underviseren introducerer vigtig teori, metode og empiri til et bredt specialiseringsemne og fungerer som vejleder på en større selvstændig opgave.

Den fælles afvikling af metodeforløbet og eksamensformen bør genovervejes. I det hele taget er brugen af skriftlig eksamen (skoleeksamen) for omfattende, og man bør bestræbe sig på at skabe mere variation i afslutningsformer samt at tilpasse eksamen bedre efter fagenes formålsparagraffer.

Slutteligt er det positivt, at man har gjort en stor indsats for at indføre muligheden for praktikophold. Men med inspiration fra andres erfaringer med og opbygning af praktikordninger kan processen gøres mere enkel og mindre ressourcekrævende – specielt når muligheden for praktikplads i bachelorforløbet er blevet bedre kendt og afprøvet af potentielle aftagere og studerende.